

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

23e jaargang nr. 33 - 16 augustus 1970

administratie
postbus 114, Utrecht
tel. 030-24641
postgiro 58 t.n.v. De Humanistische Pers

abonnementsprijs voor Nederland, andere
E.E.G.-landen, Suriname, Curaçao en de
Antillen f 8,50 per jaar
overige landen f 12,50 per jaar
losse nummers f 0,50
verschijnt wekelijks

Onderwijsvernieuwing

Reeds eerder is in onze radio-uitzendingen de aandacht gevraagd voor de werkende jongeren. Deze keer gaat het in het bijzonder over de onderwijsvernieuwing.

In een gesprek hierover met Jan Jetten van het N.V.V. Jongerencontact merkt deze op dat momenteel de studie over de onderwijsvernieuwing het belangrijkste element van hun werk is. Als voorlopig resultaat is er een pamflet verschenen dat als titel draagt: „Stootplan voor beter onderwijs”. Iedereen die deze studie wil hebben kan dit gratis bij het N.V.V. Jongerencontact aanvragen.¹⁾ Een probleem daarbij is wel, dat de werkende jongeren, die in de eerste plaats in aanmerking komen om kennis te nemen van dit stootplan, zo onbereikbaar zijn. Om duidelijk te maken wat men met dit stootplan beoogt nemen wij hier het „woord vooraf” over.

Dit pamflet over onderwijs is niet alleen bedoeld om een inzicht te geven in onze onderwijsopvattingen maar ook als een solidariteitsverklaring met allerlei vernieuwers.

Daarbij denken wij aan kritische leerkrachten maar ook aan al die onderwijzers en onderwijzeressen die de moed bijna hebben opgegeven en vooral aan die leerlingen van de kweekscholen die een klein begin hebben gezien van andere mogelijkheden.

Het pamflet is ook een uiting van verzet. Werkende jongeren ontdekken zo langzamerhand steeds beter dat zij in een positie zitten waar de klappen vallen. Wij menen dat die positie in de toekomst alleen maar kan verbeteren bij fundamentele vernieuwingen van en in ons onderwijs.

Dit pamflet is niet geschreven voor de leerkrachten (hoewel wij aannemen dat velen van hen er hun voordeel mee kunnen doen), maar vooral voor de werkende jongeren zelf en alle anderen die menen dat er iets moet veranderen in deze samenleving.

Ook prof. P. Thoenes, hoogleraar sociologie,

¹⁾ N.V.V. Jongerencontact, postbus 8110, Amsterdam.

vroegen wij zijn mening over deze onderwijsvernieuwing voor de werkende jongeren. Hij zei hierover:

„Ik denk wel dat de mensen die we op het ogenblik nog in een situatie aantreffen, waarin ze lagere school of niet veel meer hebben gehad, of lagere school en zeer gericht beroeps-onderwijs, een groep vormen waarvan we in het algemeen wel van zouden kunnen zeggen dat ze zeker drie jaar ekstra algemeen onderwijs heel goed zouden kunnen gebruiken om met meer zelfvertrouwen en kennis van zaken, dat te zijn dat wij een goede staatsburger zouden noemen. Ik denk wel dat we eigenlijk een welvaartssituatie hebben bereikt waarin we ons best zouden kunnen permitteren om meer onderwijs aan iedereen te geven en als dat goed onderwijs is, dan zou dat kultureel gesproken iets zijn wat we hard nodig hebben”.

Om het zover te krijgen dient de gemiddelde Nederlander, en dit geldt ook voor een groot deel van de werkende jongeren, van mentaliteit te veranderen. Dat deze mentaliteitsverandering nodig is wordt in het meergenoemde rapport gemotiveerd doordat zoals daarin wordt gezegd: „Het Nederlandse onderwijssysteem en de werkomstandigheden er niet voor hebben gezorgd dat de werkende jongeren meer scholing en vorming kregen dan nodig was om een verlengstuk van een machine te worden of in winkels of ateliers te kunnen werken”. (zie pag. 2). Voorts merkt Jetten nog op, dat het onderwijs volkomen consumptief is ingesteld. Er staat, zo zegt hij, een meneer voor de klas die wat vertelt en dat moet je zonder meer maar aannemen. En als men zo wordt opgeleid is het dan verwonderlijk, dat deze werkenden over het algemeen een consumptieve levenshouding hebben. Dit wordt nog geïllustreerd door het ge-

De tekst van deze lezing kwam met veel vertraging binnen. Daarom wordt u dit nummer van het Woord van de Week gezonden tezamen met nummer 34 van 23 augustus.

Redactie

een radio-uitzending van zondag 16 augustus 1970

ringe percentage, dat zich actief met politieke vragen bezighoudt.

Deze werkenden zijn langzamerhand een groep berustende en min of meer conservatieve groep geworden. Achter dit stootplan zit nu ook het idee, dat die situatie min of meer het gevolg is van het onderwijs en dat deze houding doorbroken kan worden door een ander onderwijs. Een duidelijk voorbeeld, waarin het huidige onderwijs tekortschiet, is het onderwijs in de engelse taal op de L.T.S. Men krijgt daar uitsluitend technisch engels, dus het engels wat je in het bedrijf kunt gebruiken. Men komt nooit toe aan engels, wat je wel eens nodig zou kunnen hebben om engelse boeken te lezen of om te luisteren naar een engelse radiozender. Het onderwijs is dus totaal afgestemd op de behoeften van het bedrijf. Dit laatste geldt niet alleen voor de lagere vormen van onderwijs, doch ook voor de hogere. Men stoomt de leerlingen wel klaar voor een bepaalde functie maar het vermogen om kritisch te denken wordt te weinig ontwikkeld. Evenmin leert men discussiëren in een groepsprek.

Prof. Thoenes geeft als zijn mening te kennen: „Ik denk dat met name de linkerzijde in Nederland wat dat betreft nog op twee paden loopt die op den duur uit elkaar zouden kunnen gaan wijken. Het ene pad is: „we willen voor de arbeidersklasse de mogelijkheid openen om onderwijs te volgen omdat ze daardoor naar hogere beroepen kunnen komen, en dan staat het in het teken van een prestatiegericht onderwijsstelsel en een beroepsvoorbereidend onderwijsstelsel, en het andere pad: we zouden eigenlijk dat onderwijs van die beroepsvoortekenen willen ontdoen en een meer algemene vorming propageren. Persoonlijk lijkt me dat we daar moeten gaan kiezen wat we dan eigenlijk willen. We kunnen niet het oude en het nieuwe lied allebei even luid zingen, maar het is misschien wel mogelijk om een vrij algemeen basisonderwijs voor mannen en vrouwen uit welke laag van de nederlandse bevolking ook toch als eerste voorwaarde te stellen en misschien dat we, in de toekomst dan, daarna veel gerichtere vormen van beroepsonderwijs kunnen krijgen die in veel kortere termijnen mensen voor bepaalde functies gereed maken.

Ik heb n.l. op het ogenblik van sommige beroepsopleidingen wel eens het gevoel dat ze wat ongelukkig het algemene en het specifieke gedeelte combineren. Wanneer iemand dan merkt dat hij halverwege toch eigenlijk in het specifieke niet geïnteresseerd is, is het zo moeilijk weer om te schakelen. Hij zegt dan: „ik zit nu eenmaal op die en die school en daarom blijf ik maar”. Ik heb het gevoel dat we maatschappelijk gesproken ons nuttig zouden maken als we kortere beroepsopleidingen konden vervaardigen, temeer waar het toch lijkt dat er grote groepen van de bevolking in een zo beweeglijke beroepenmarkt terechtkomen dat het best mogelijk zou kunnen zijn dat ze na 5 of 10 jaar toch beroepstechnisch moeten worden bijgeschoold.

Of dit systeem de ongeïnteresseerdheid en het zich vervreemd voelen van grote groepen zou opheffen blijft een open vraag omdat we niet weten hoe een ideaal systeem er uit ziet en wat het dan zou doen. Eigenlijk zou het een beetje zo zijn dat we pas zouden kunnen zeggen dat het systeem ideaal was, omdat we bemerkten dat daarna die vervreemding verdween, maar

voorlopig zal je natuurlijk simpeler kunnen zeggen: Denkt u dat onderwijs de weg is om werkelijk naar een maatschappij toe te komen waarin we meer als gelijken met elkaar om kunnen gaan en er niet een soort van onderste groep met zekere minachting behandeld wordt van dat zijn de dommertjes die er niks van terecht gebracht hebben. Daarom denk ik dus wel dat we met een ander type onderwijs op succesvolle wijze de weg naar een werkelijke democratisering op kunnen.

Om die democratisering te bereiken is het eveneens noodzakelijk, dat dit proces in de maatschappij (op economisch terrein) voortgang vindt. Het onderwijs alleen kan niet als breekijzer dienen om in andere sectoren te gaan leiden.

Gezien de vele akties in het land is er wel een bewustwordingsproces aan de gang. Een goed voorbeeld is die aktie van tienduizend werkende jongeren van het vorige jaar”.

Op een vraag aan Jan Jetten of hij dit jaar opnieuw een aktie verwacht zegt hij:

„Nou dat weten we nog niet, waarschijnlijk komt er wel weer zo'n demonstratie. Je kan er niets over zeggen hoeveel er dan komen. Het kunnen er dertigduizend zijn of tweeduizend zijn. Ik zie met name de heer Van Riel alweer lachen als hij zegt dat deze regering toch wel goeie dingen heeft gedaan. Want er zijn nu maar tweeduizend werkende jongeren gekomen. Of het doorgaat weten we dus nog niet, dat moet nog besproken worden. Maar er zit wel een redelijke kans in dat er weer een demonstratie komt”.

De jonge staatsburgers in uniform vragen uw aandacht

De humanistische militaire tehuizen, waarvan 1 in het buitenland en 4 in Nederland, ondervinden een steeds groeiende belangstelling.

Bezoekersaantal:

in 1968 - 270.000; in 1969 - 320.000.

Open discussies, naast ontspanning, een ruim voorziene moderne bibliotheek, studiemogelijkheden in een rustige omgeving, creatieve handarbeid.

Wilt u ons bij dit werk helpen door uw bijdrage te storten op postgiro 20 540, H.M.T., Lothariuslaan 70, Bussum.

Isaak Babel

Miniaturen

(Verspreide verhalen en dagboekbladen)

De Russische schrijver Isaak Babel (1894-1941) heeft zich een wereldnaam verworven met zijn cyclus verhalen „Rode Ruiters” en met zijn bundel „Verhalen uit Odessa” (beide bundels, met een aantal andere verhalen, in het Nederlands verschenen onder de titel „Verhalen”). Het succes van deze bundels was enorm: zo had voordien nog niemand geschreven, op die manier was de Russische taal nooit tevoren gebruikt. Deze luttele paar honderd bladzijden geschreven tekst bezorgden Babel de reputatie te behoren tot de grootste Russische prozaïsten.

Het is echter onjuist te menen, dat hiermee het werk van de schrijver was uitgeput. Babel is een van die zeldzame auteurs die vele jaren na hun dood nog voortgaan met publiceren, van wie telkens weer iets nieuws wordt ontdekt. Het verschijnsel wordt verklaard door de omstandigheden: na Babels arrestatie, mei 1939, is er in Rusland bijna twintig jaar niet meer over hem gesproken en geschreven, geen letter van zijn werk werd herdrukt. Veel was bovendien vroeger gepubliceerd in lang verdwenen kranten en tijdschriften en tenslotte heeft Babel zelf nooit enige moeite gedaan zijn werk te verzamelen.

Deze bundel „Miniaturen” bevat drieëndertig onbekende verhalen van Babel, in de loop der jaren teruggevonden. Naast een uitvoerige inleiding, bibliografische notities en verklarende aantekeningen is in deze uitgave voorts afgedrukt de vertaling van het bijzonder belangwekkende, niet eerder gepubliceerde interview „Over de creatieve weg van de schrijver”.

173 blz., f 9,50

Bestellingen per giro 58 t.n.v. de Humanistische Pers, Utrecht.

Onze nieuwe raadsman in het IJmondgebied, de heer J. Smits, vroeg ons een korte mededeling op te nemen waaraan wij graag voldoen:

Humanistische Raadsman in het IJmondgebied zoekt voor hemzelf en zijn echtgenote woonruimte. Aanbiedingen — eventueel ook voor tijdelijke bewoning — kunnen gedaan worden aan de redactie van dit blad, postbus 114, Utrecht.

ORIËNTATIE

In de serie „Mens en Politiek” verscheen het tweede deeltje, t.w.

Kiezer en gekozene

De serie bestaat uit:

1. Buitenparlementaire politiek
2. Kiezer en gekozene
3. Ideologie en politiek *)
4. Pers en politiek *)
5. Directe democratie *)

*) Deze zullen met tussenpozen van 2 à 3 maanden verschijnen.

Reeds verschenen:

Serie: Huwelijk en gezin

- 1 Verkering en verloving
- 2 Trouwen
- 3 Gezinsvorming en opvoeding
- 4 Het gemengde huwelijk
- 5 Gezin en maatschappij

Serie: De mens en zijn wereld

- 1 Atoom en kosmos
- 2 Existentie
- 3 Evolutie
- 4 Autonomie
- 5 Relativiteit

Serie: Aziatische godsdiensten

- 1 Islam
- 2 Confucianisme/Taoïsme
- 3 Hindoeïsme
- 4 Boeddhisme
- 5 Zen — Boeddhisme

Serie: Wereldproblemen

- 1 Het bevolkingsvraagstuk
- 2 Welvaart — armoede
- 3 Oorlog — vrede
- 4 Het rassenvraagstuk
- 5 Communisme en democratie

Bestellingen: per giro 58 t.n.v. „De Humanistische Pers, Utrecht”, van f 0,60 per deeltje of f 3,— per serie.

(80) Oorlog is een hoogste vorm van strijd voor de oplossing van tegenstellingen in een zeker stadium van ontwikkeling tussen klassen, naties, staten of politieke groeperingen onderling, een strijd die begonnen is zodra er van partikulier eigendom en klassen sprake was.

(81) „Oorlog is een voortzetting van politiek”; als wij hiervan uitgaan moeten wij zeggen: oorlog is politiek, de oorlog zelf is een aktie van politieke aard. Sinds de oudste tijden hebben alle oorlogen een politiek karakter gedragen... Oorlog heeft echter zijn bijzonderheden, en als wij hiervan uitgaan is oorlog niet met politiek in het algemeen gelijk te stellen. „Oorlog is een voortzetting van politiek met bijzondere middelen”. Als politiek zich ontwikkeld heeft tot een zeker stadium waarin zij niet meer als vandoors verder kan, dan breekt oorlog uit om zo de hinderpalen op de weg van de politiek op te ruimen... Zijn de hinderpalen uit de weg geruimd en is het politieke doel bereikt, dan komt er een eind aan de oorlog. Zijn de hinderpalen echter niet volledig uit de weg geruimd, dan zal de oorlog voortgezet moeten worden totdat het doel is bereikt... Derhalve kan men zeggen: politiek is oorlog zonder bloedvergieten, oorlog is politiek met bloedvergieten.

(82) De oorlogen in de geschiedenis worden in twee soorten verdeeld: gerechtvaardigde en ongerechtvaardigde. Alle progressieve oorlogen zijn gerechtvaardigd, alle oorlogen die de vooruitgang in de weg staan zijn ongerechtvaardigd. Wij Communisten verzetten ons tegen alle ongerechtvaardigde oorlogen die vooruitgang in de weg staan, maar verzetten ons niet tegen progressieve, en dus gerechtvaardigde, oorlogen. Wat de laatste soort oorlogen betreft, niet alleen verzetten wij Communisten ons er niet tegen, maar wij nemen er ook positief deel aan. Van de eerste soort oorlogen is de Eerste Wereldoorlog een voorbeeld, een oorlog waarin aan beide zijde gevochten werd voor imperialistische belangen, reden waarom de Communisten van de gehele wereld zich er krachtig tegen verzetten. De methode om zich tegen zulk een oorlog te verzetten is, voordat hij is uitgebroken, met alle macht verhinderen dat hij uitbreekt, en als hij eenmaal is uitgebroken, zich met oorlog tegen oorlog te verzetten, zich met gerechtvaardigde oorlog tegen ongerechtvaardigde oorlog te verzetten, waar en wanneer dat maar mogelijk is.

(83) In een klassenmaatschappij zijn revolutie en revolutionaire oorlog onvermijdelijk, anders is het niet mogelijk een sprong in socialistische ontwikkeling te voltooien, de reaktionaire heersende klasse omver te werpen, en het volk de politieke macht te laten grijpen.

(84) Revolutionaire oorlog is een soort tegengif dat niet alleen het brandend gif van de vijand elimineert, maar ook ons eigen vuil wegspoelt. Elke gerechtvaardigde revolutionaire oorlog is van een zeer grote kracht, en kan zeer veel reorganiseren of de weg voor zulk een reorganisatie banen.

(85) Elk lid van de Communistische Partij moet deze waarheid begrijpen: „Uit de loop van het geweer komt politieke macht”.

(86) De centrale taak en de hoogste vorm van revolutie is het grijpen van de macht met de wapens en het oplossen van problemen door middel van oorlog. Dit Marxistisch Leninistisch revolutionair beginsel is overal van toepassing, in China even goed als in het buitenland.

(87) Als wij zouden afzien van strijd met wapens zou in China noch het proletariaat noch het volk, noch de Communistische Partij een been om op te staan hebben, en zou de revolutie niet zegevieren.

(88) Vanuit het gezichtspunt van de Marxistische doctrine over de staat gezien is het leger het belangrijkste bestanddeel van de politieke macht in de staat. Wie de politieke macht in de staat wil grijpen en haar wil behouden, moet over een sterk leger beschikken. Sommige mensen lachen ons uit omdat wij „beweren dat oorlog almachtig is”, en inderdaad, wij beweren dat revolutionaire oorlog almachtig is. Dat is niet slecht — het is goed, het is Marxistisch. Ervaring in de klassenstrijd gedurende het imperialistische tijdperk leert ons dat de arbeidersklasse en de werkende massa slechts met de kracht van geweren de gewapende bourgeoisie en landeigenaars in strijd kan verslaan; in deze betekenis kunnen wij zeggen dat de gehele wereld met geweren kan worden getransformeerd.

(89) Wij beweren dat oorlog moet worden afgeschaft, wij willen geen oorlog, maar slechts door oorlog kan oorlog worden afgeschaft; wie het geweer niet wil moet het geweer opnemen.

(90) Oorlog — die demon die de mensheid elkaar doet afslachten, zal ten langen leste door de ontwikkeling van de menselijke samenleving vernietigd worden, en wel in een niet zo verre toekomst. Maar er is slechts één middel om hem te vernietigen, namelijk zich met oorlog tegen oorlog te verzetten, zich met revolutionaire oorlog tegen contrarevolutionaire oorlog te verzetten, zich met nationale revolutionaire oorlog tegen nationale contrarevolutionaire oorlog te verzetten, en zich met revolutionaire klassenoorlog tegen contrarevolutionaire klassenoorlog te verzetten... Als de menselijke samenleving in haar vooruitgang het stadium zal hebben bereikt waarin klassen en staten geëlimineerd zijn, dan zal er geen enkele oorlog meer zijn, geen contrarevolutionaire of revolutionaire oorlogen, geen ongerechtvaardigde en gerechtvaardigde oorlogen — dan zal het tijdperk van eeuwige vrede voor de mensheid zijn aangebroken.

(Uit: Het Rode Boekje; vert. C. Schepel)